

GINKGO BILOBA L. O'SIMLIGI: BOTANIK TAVSIFI VA O'SIMLIKLAR QOPLAMIDAGI O'RNI

Begaliyeva Muslima Davronbek qizi

ADPI biologiya yo'nalishi 102-guruh

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15093240>

Annotatsiya: Ginkgo biloba L. – noyob reliktni o'simlik bo'lib, yer yuzida qadimdan mavjud bo'lgan eng qadimgi daraxt turlaridan biridir. Ushbu maqolada Ginkgo biloba ning botanik tavsifi, morfologik va fiziologik xususiyatlari, ekologik ahamiyati hamda o'simliklar qoplamidagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, uning farmakologik ahamiyati, tibbiyot va kosmetologiya sohasidagi qo'llanilishi haqida ham ma'lumot berilgan.

Abstract: Ginkgo biloba L. is a unique relict plant and one of the oldest tree species on Earth. This article provides a botanical description of Ginkgo biloba, highlighting its morphological and physiological characteristics, ecological importance, and role in plant cover. Additionally, its pharmacological significance and applications in medicine and cosmetology are discussed.

Абстрактный: Ginkgo biloba L. — уникальное реликтовое растение, являющееся одним из древнейших видов деревьев на Земле. В данной статье рассматривается ботаническое описание Ginkgo biloba, его морфологические и физиологические особенности, экологическое значение и роль в растительном покрове. Также приводятся данные о его фармакологической ценности и применении в медицине и косметологии.

KALIT SO'ZLAR

Ginkgo biloba, botanik tavsif, ekologik ahamiyat, farmakologiya, antioksidant, markaziy asab tizimi, o'simlik qoplam, tibbiyot, flavonoidlar, qadimiy o'simliklar.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

Гинкго двулопастный, ботаническое описание, экологическое значение, фармакология, антиоксидант, центральная нервная система, растительный покров, лекарственное средство, флавоноиды, древние растения.

KEYWORDS

Ginkgo biloba, botanical description, ecological significance, pharmacology, antioxidant, central nervous system, plant cover, medicine, flavonoids, ancient plants.

KIRISH

Ginkgo biloba L. (Ginkgoaceae oilasi) – dunyodagi eng qadimgi, reliktni va tirik qoldiq o'simliklardan biri hisoblanadi. Bu o'simlikning tabiiy tarqalish hududi ilk davrlarda juda keng bo'lgan bo'lsa-da, bugungi kunda u asosan Xitoyda saqlanib qolgan va dunyoning turli hududlarida madaniy holda o'stirilmoqda. Ginkgo biloba noyob tuzilishga ega bo'lib, uning yaproqlari ikki bo'lakka ajralgan shaklda bo'ladi va bu xususiyat o'simlikka o'ziga xos ko'rinish bag'ishlaydi.

Ginkgo biloba qadim zamonlardan beri insoniyat tomonidan tibbiyot va boshqa sohalarda qo'llanilib kelinmoqda. Uning barglaridan tayyorlangan ekstraktlar asab tizimi faoliyatini yaxshilash, qon aylanishini normallashtirish va antioksidant xususiyatlari bilan mashhur. Shuningdek, bu o'simlik ekologik barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyatga ega bo'lib, urbanizatsiyalashgan hududlarda manzarali daraxt sifatida keng ekiladi.

GINKGO BILOBA L. O'SIMLIGINING BOTANIK TAVSIFI

Morfologik xususiyatlari

Ginkgo biloba – uzun umr ko‘radigan, balandligi 30–40 metrgacha yetuvchi, barglarini qish faslida to‘kuvchi daraxt turidir. Uning tanasi to‘g‘ri va silliq bo‘lib, yosh daraxtlarning po‘sti kulrang, katta yoshdagi daraxtlarning po‘sti esa qalin va yoriqli bo‘lib qoladi.

Barglari – fan shaklida, ikki bo‘lakka bo‘lingan bo‘lib, uzunligi 5–15 sm gacha yetadi. Barglar vegetativ va generativ o‘sinh davrlariga qarab shaklan o‘zgarishi mumkin. Ginkgo biloba ikki uyli o‘simlik bo‘lib, erkak va urg‘ochi gullari alohida daraxtlarda rivojlanadi. Erkak gul to‘pgullari sarg‘ish, mayda va osilib turuvchi bo‘lsa, urg‘ochi gullari juft bo‘lib, urug‘lanish natijasida yong‘oqsimon mevalarga aylanadi.

Ekologik ahamiyati va tabiiy tarqalishi

Ginkgo biloba tabiiy sharoitda faqat Xitoyning ayrim hududlarida uchraydi, lekin sun‘iy ravishda Yevropa, Shimoliy Amerika va Osiyoda ham o‘stiriladi. U shahar sharoitlariga juda yaxshi moslashgan bo‘lib, ekologik muhitni yaxshilashda muhim rol o‘ynaydi. Uning ifloslangan havoga chidamliligi va shahar landshaftida keng qo‘llanilishi ekologik ahamiyatini oshiradi.

Farmakologik ahamiyati va inson salomatligiga foydasi

Ginkgo biloba barglari flavonoidlar, terpenoidlar va antioksidant moddalar bilan boy. Ularning ekstraktlari quyidagi ta’sirlarga ega:

Markaziy asab tizimi faoliyatini yaxshilaydi – xotira va diqqatni kuchaytiradi.

Qon aylanishini yaxshilaydi – qon tomirlarni kengaytiradi, yurak va miya qon aylanishini normallashtiradi.

Antioksidant xususiyatga ega – erkin radikallarni zararsizlantirib, qarish jarayonini sekinlashtiradi.

Tibbiyotda Ginkgo biloba preparatlari demensiya, Altsgeymer kasalligi, bosh aylanishi va quloqda shovqin kabi kasalliklarni davolashda keng qo‘llaniladi.

XULOSA

Ginkgo biloba L. – o‘ziga xos va noyob relikt o‘simlik bo‘lib, u nafaqat botanik jihatdan qiziqarli, balki ekologik va farmakologik jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu daraxt uzoq umr ko‘rishi, ekologik barqarorligi va dori-darmon sifatida qo‘llanilishi bilan insoniyat uchun katta foyda keltiradi. Uning tabiiy va madaniy muhitdagi roli, shuningdek, ilmiy jihatdan o‘rganilishi kelajakda yanada muhim bo‘lib qolishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Ghosh, S., & Das Sarma, M. (2021). Ginkgo biloba and its medicinal uses: A review. *Journal of Medicinal Plants Research*, 15(3), 45-56.
2. Singh, B., & Kaur, P. (2020). Pharmacological potentials of Ginkgo biloba: An updated review. *Phytotherapy Research*, 34(2), 219-232.
3. Zhou, L., & Zhang, J. (2019). Ecological and botanical characteristics of Ginkgo biloba L. *Botanical Review*, 85(1), 101-118.
4. Tanaka, T. (2018). Ginkgo biloba in traditional and modern medicine. *Asian Journal of Pharmacognosy*, 4(4), 225-239.
5. Shahidi, F., & Ambigaipalan, P. (2017). Antioxidant properties of tree nuts and their bioactive compounds. *Journal of Functional Foods*, 34, 135-152.